

Κατάρες

- Νὰ δαγκώσης τὴ γλῶσσα σου.
- Νὰ καὶ ἡ καρδιά σου.
- Νὰ πονέσης κεῖ π' ἀγαπᾷς.
- Νὰ κυθοῦν τ' ἄντερά σου.
- Νὰ πέση ὁ σταφυλίτης σου.
- Νὰ γίνης στάκτη καὶ μπαρούτη.
- Νὰ σοῦ μοιράσουν κόλυθα.
- Νὰ τὸ κλείσης (τὸ σπίτι σου) μὲ παλιούρια.
- Κουκουβάγιες νὰ λαλήσουνε στὸ σπίτι σου.
- Μ' ἄλλη νὰ γεράση τὸ παιδί μου. (ἡ πεθερὰ στὴ νύφη).

Παιδικὰ κοσμητικὰ... ἐπίθετα

— Ἀβάφτιγο, ἀβράδιαστο, ἀμπουτούλωτο, ἀγλύκιστο, ἀθέωτο, ἀθεόφοβο, ἀκαμάτικο, ἀλειτούργητο, ἀλάδωτο, ἀλαφροῖσκιωτο, ἀμυαλο, ἀντίχριστο, ἀνεπρόκοπο, ἀξημέρωτο, ἀπρόφταγο, ἀραχλο, ἀσταύρωτο, ἄτοαλο, ἀκρόνιαγο, ἀκόρταγο, ἀκαῖρευτο, ἀπολιφάδι, ἀποκορωμένο, ἀφορεσιμένο.

- Βουρλιομένο, θρωμόστομο.
- Ζουλάπι, ζευζέκικο.
- Θεότρελλο, θεοπάλαβο.
- Καταραμένο, κουρκουσοῦρικο.
- Λοβιάρικο.
- Μαγκούφικο, μαραζιάρικο, μούλικο, μωρόχαβλο, μυζιάρικο.
- Ξεβράκωτο, ξεγάνωτο, ξεῖγκλωτο, ξέφτερνο.
- Πανουκλιάρικο.
- Συγγενικιάρικο, σουφρίλο, ουφοριασμένο.
- Τρελλοζύγουρο.

Τὸ τραγοῦδι τῆς ξενιτιᾶ;

Ὁ Ἰσραήλιος μετανάστης Ἀθαν. Σακελλαρίου (Παπακαρμίρης) εἶχε τυπώσει ἓνα μικρὸ φυλλάδιο, ποὺ περιέγραφε τὴ ζωὴ τῶν μεταναστῶν.

Σ' αὐτὸ τὸ φυλλάδιο ἦταν καὶ ἓνα παραστατικὸ ποίημα μὲ τὸν τίτλο «ὁ ταλλαρᾶς τῆς Ἀμερικῆς», ποὺ ἄρχιζε ὡς ἑξῆς:

Ἡ τύχη μου ἡ ἄπονη
ποὺ δὲν πονάει γιὰ μένα
μ' ἔφερε στὴν Ἀμερικὴ
ἐδῶ μακριὰ στὰ ξένα.
Μ' ἔφερε στὴν Ἀμερικὴ
νὰ βασανίζω τὸ κορμί.
Τὰ σοκάκια νὰ γυρίζω
καὶ κανένα δὲν γνωρίζω...

Εὐχές

Οἱ πὸ συνειθισμένες εὐχὲς τῶν παλιῶν χρόνων ἦσαν οἱ πὸ κάτω:

- Πολύχρονος, χαρούμενος!
- Ὡρα καλή, καλὴν ἀντάμωσι!
- Καλὰ δεξίματα, χιλιόχρονοι!
- Στις χαρὲς σας ἀνύπαντροι!
- Καλῶς σᾶς βρήκαμε!
- Νὰ τὸν καιρόσαστε!
- Νὰ ζῆτε, νὰ γεράσετε!
- Τὴν εὐκὴ μου νάχης!
- Πάντα τοῦτα κι' ἄλλα!
- Νάμαστε καλὰ ἑμεῖς καὶ τὰ ζᾶ μας!
- Καλὴ ψυχὴ, Καλὰ γεράματα, Καλὰ στερνά!
- Νὰ συκωρεθοῦν τὰ πεθαμένα σας!

Ποιμενικὲς ὀνομασίες

Οἱ πὸ κάτω ὀνομασίες ἦταν σὲ χρῆσι μεταξὺ τῶν κτηνοτρόφων καὶ γεωργῶν μας:

Ἀρνάδα, ἀρνοκάτσικα, ἀρνόκουρα, ἀρκουμάνης, ἀνεμοβλῶδι, βεργάδι, βετούλι, βάκρινη, γκεσέμι, γκιόσα, ζυγούρι, ζωντόβολο, κασικάδα, κάλεσια, κόρμπα, κολόκουρα, κολάστρα, λιανώματα, λάγια, μιλιώρα, μπερνάκι, μοῦργος, προβιά, παράγαλος, παλυβή, στέρφα, σκάρος, στάλος, στρούγκα, στανότσι, τροκάνι, τραχίλης, τυροκομιό, φλιώρα, χειμαδιό, ψιμάρνι.

Γραφικὸ Ἰσραήλιο καλντερίμι, πλαισιωμένο ἀπὸ πλούσια βλάστησι. Ὀδοιποροῦν οἱ ἀδελφοὶ Παν. καὶ Ἄνδρ. Ἀρ. Ροῦσσος.

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Πρὶν κλείσουμε καὶ τὸ τελευταῖο κεφάλαιο τοῦ παρόντος βιβλίου, θὰ πρέπει νὰ ἀφιερῶσωμε λίγες γραμμὲς γιὰ τὸ... μέλλον τοῦ χωριοῦ μας.

Ἄλλὰ πρὶν ἀτενίσωμεν τὸ μέλλον θὰ πρέπει νὰ ἀσχοληθοῦμε πρῶτα μὲ τὸ παρὸν του.

Καὶ τὸ παρὸν τοῦ Ἰσαρι, ὅπως ὅλοι γνωρίζομε, δὲν εἶναι καθόλου εὐχάριστο καὶ ἐλπιδοφόρο.

Μετὰ τὸν δεύτερο πόλεμο, ἡ τύχη τοῦ χωριοῦ μας, ὅπως καὶ ὅλων τῶν χωριῶν τῆς ὑπαίθρου, ἦταν κοινὴ καὶ ζοφερή. Οἱ κάτοικοι ἀκολούθησαν τὸ γενικὸ ρεῦμα τῆς φυγῆς: πρὸς τὰ ἀστικά κέντρα καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Μανία μεταναστεύσεως καὶ ἀποδημίας κατέλαβε τοὺς πάντας, μικροὺς καὶ μεγάλους, νέους καὶ γέρους. Μόνον ὅσοι δὲν μπόρεσαν, δὲν ἔφυγαν ἀπὸ τὸ χωριό!..

Ἦταν ἀδικαιολόγητη ἡ φυγὴ αὐτή; Ὁχι, βέβαια. Ἡ γενικὴ οικονομικὴ χαλάρωσις, ἡ ἀνεργία, ἡ ἔλλειψις καὶ στοιχειώδους εἰσοδήματος, τὸ ἀνώτερο βιοτικὸ ἐπίπεδο στὰ ἀστικά κέντρα καὶ τὸ ἐξωτερικὸ κ.λ.π. ἦσαν τὰ κίνητρα τοῦ ἐκπατρισμοῦ τῶν συμπατριωτῶν μας.

Τὸ μεταπολεμικὸ πνεῦμα ἐπληξε τὴν ὑπαίθρο καὶ τὴν ἀγροτικὴν οικονομία. Ὅλοι ζητοῦν καταφύγιο στὶς πόλεις...

Ἐφυγαν λοιπὸν οἱ Ἰσραῖλοι, καὶ κυρίως οἱ νέοι, ἡ χρυσὴ ἐλπίδα τῆς χώρας μας. Ὁ πληθυσμὸς κατέρρευσε κατακόρυφα, μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀριθμῆ σήμερα ἡ Κοινότης Ἰσαρι (δηλ. τὸ Ἰσαρι καὶ οἱ συνοικισμοὶ Χροῦσα, Πετροῦνι καὶ Βοῦδόντα) 300 περίπου κατοίκους!... Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς οἱ περισσότεροι εἶναι γέροι καὶ γυναῖκες.

Ποῖοι, λοιπὸν, θὰ ἐργασθοῦν γιὰ νὰ ζήσουν αὐτὲς οἱ λιγοστὲς οἰκογένειες; Χτήματα, καὶ μάλιστα πολλὰ καὶ ἀξιόλογα, ὑπάρχουν γιὰ κάθε καλλιέργεια καὶ γεωργικὴ ἐκμετάλλευσιν. Σιταροχώραφα στὸ χρουσαϊκὸ θουνό, στὸ Νιοχώρι, ἀμπέλια στὸ «Μεγαμπέλι» καὶ στὰ «πισαμπέλια», κῆποι, ἀκαλλιέργητες ἐκτάσεις γιὰ κτηνοτροφικὲς ἐκμεταλλεύσεις σὲ ὅλες τὶς περιοχὰς γύρω στὸ Ἰσαρι ὑπάρχουν, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ἐργατικὰ χέρια, γιὰ νὰ ἀξιοποιήσουν αὐτὸν τὸν νεκρὸ πλοῦτο, πὺ ἀλλοτε συντηροῦσε δεκαπλάσιο Ἰσραῖλο πληθυσμό.

Εἶναι λοιπὸν τόσον ζοφερή, σκοτεινὴ καὶ ἀπελπιστικὴ ἡ εἰκόνα, πὺ διαγράφει τὸ μέλλον τοῦ χωριοῦ μας; Νομίζομεν ὅχι, δὲν εἶναι τόσον ἀπελπιστικὴ. Κάποιες ἀκτίνες ἐλπίδος φωτίζουν τὸ προσεχὲς μέλλον τοῦ Ἰσαρι. Ἄρκει νὰ προσπαθήσωμε ὅλοι οἱ Ἰσραῖλοι, προπαντὸς οἱ παλαιοί, ὅσοι ζοῦμε μὲ τὶς ὥραιες ἀναμνήσεις του, νὰ θέσωμε φραγμὸ στὸν κατήφορο, τέρμα στὴν γενικὴ ἀπιστιοδοξία. Νὰ βοηθήσωμε θετικὰ στὴ δημιουργία μιᾶς νέας καταστάσεως, πὺ θὰ σώσῃ τὸν τόπο μας ἀπὸ τὴν κατάρρευσιν καὶ τὸν ἀφανισμό. Διότι πιστεύομεν ὅτι ὁ ὥραιος αὐτὸς τόπος μπορεῖ νὰ σωθῆ, ἀξίζει νὰ σωθῆ...

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΗ

Μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς Μεγαλοπόλεως, διαγράφεται μιὰ νέα προοπτικὴ γιὰ τὸ οἰκονομικὸ μέλλον τῆς ἐπαρχίας μας.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν εὐοίωνη προοπτικὴ πρέπει νὰ τοποθετηθῆ καὶ τὸ Ἰσαρι, πὺ συγκεντρώνει καὶ μερικὰ ἰδιαίτερα προσόντα ἐξαιρετικῆς φυσικῆς τοποθεσίας, ὑγιεινοῦ κλίματος, δροσερῶν πηγῶν, ἀνοιχτοῦ ὁρίζοντος καὶ θαυμασίας θέας. Συγκεντρώνει δηλ. ὅλα τὰ προσόντα ἐνὸς καλοῦ τουριστικοῦ τόπου.

Ἄλλὰ ὁ τόπος αὐτὸς γιὰ νὰ ἀξιοποιηθῆ τουριστικῶς, πρέπει νὰ βελτιωθῆ, νὰ ἀλλάξῃ μορφή, νὰ γίνῃ μαγνήτης προσελκύσεως ξένων καὶ ντόπιων τουριστῶν.

Ὁ Τουρισμὸς, λοιπὸν, μπορεῖ νὰ κρατήσῃ στὴ ζωὴ τὸ χωριό μας, ἀφοῦ ἀλλήλῃ λύσις καὶ ἄλλη διέξοδος, δὲν ὑπάρχει καὶ ἀποκλείεται, ἔλλειψιν ἀνθρώπων, νὰ ξαναγυρίσωμε στὶς πατροπαράδοτες γεωργικὲς καλλιέργειες.

Ἀφοῦ μὲ τὸν Τουρισμὸ μπορεῖ νὰ δημιουργήσωμε μιὰ ἀναστολὴ τῆς κατάρρευσεως, μιὰ παράτασιν τῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ μας, πρέπει πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνσιν νὰ στρέψωμε τὶς προσπάθειές μας.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

Καὶ ἔχομε τὴ γνώμη ὅτι πρέπει νὰ ἀρχίσωμε πρωταρχικὰ μὲ τὴν ἀνέγερσιν ἐνὸς καλοῦ τουριστικοῦ ξενοδοχείου, πὺ ἀποτελεῖ βασικὸ παράγοντα τῆς τουριστικῆς μας ἀξιοποιήσεως.

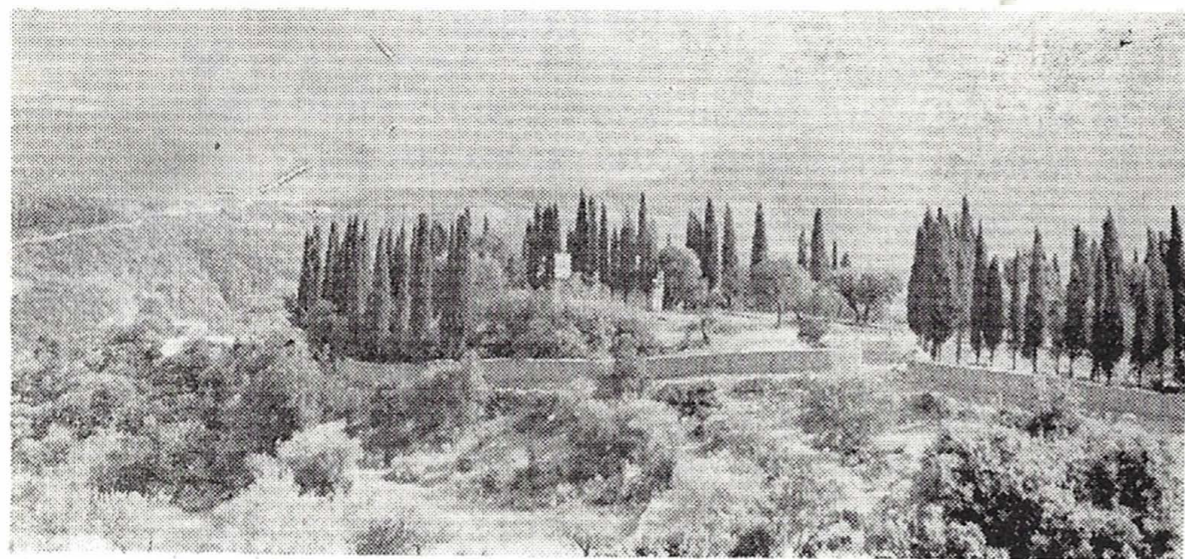
Τώρα, μὲ τὴν ἠλεκτροδότησιν τοῦ χωριοῦ, ἡ λειτουργία ἐνὸς καλοῦ ξενοδοχείου εἶναι εὐχερέστερη, ὅπως καὶ γενικὰ ἡ διαδίωσις στὸ Ἰσαρι γίνεται πὺ ἀνθρωπινὴ καὶ πολιτισμένη.

Τὸ ξενοδοχεῖο αὐτό, πὺ πρέπει νὰ διαθέτῃ τουλάχιστον 50 κρεβάτια, θὰ συγκεντρώνῃ τοὺς καλοκαιρινοὺς μῆνες, πρῶτιστὰ πολλοὺς ἀποδήμους Ἰσραῖλους, πὺ ἐπιθυμοῦν νὰ παραθερίσουν στὸ Ἰσαρι ἀλλὰ σήμερα δὲν ἔχουν τὴν στοιχειώδη κατοικία. Ἐπειτα θὰ συγκεντρώνῃ πολλοὺς ξένους, πὺ ἔχουν ἐπισκεφθῆ τὸ Ἰσαρι, τὸ ἀγάπησαν καὶ θὰ εὐχαριστηθοῦν πάλιν ἐὰν ξεκαλοκαιριάσουν σ' αὐτό.

Τὸ πρόβλημα τοῦ ξενοδοχείου φαίνεται πὺς ὠρίμασε πιά καὶ συζητεῖται. Ἐτέθη ἐπὶ τάπητος ἀπὸ τὸν Σύλλογο Ἰσραῖλων Ἀθηνῶν. Κατὰ τὴ γνώμη μας ὅμως ὅχι ὀρθά. Καὶ ἐξηγοῦμαστε. Θὰ δώσωμε μιὰ πλήρη ἀνάλυσιν τοῦ θέματος καὶ θὰ ὑποδείξωμε τοὺς δυνατοὺς τρόπους ἀντιμετωπίσεώς του.

Ὅπως καὶ πὺ πάνω τονίζομε, ἐὰν θὰ γίνῃ, πρέπει νὰ γίνῃ ξενοδοχεῖο σύγχρονο, ἀνετό καὶ μεγάλο. Νὰ πληροῖ ὅλους τοὺς ὅρους τῆς τεχνικῆς. Γιατὶ σήμερα διανύομε τὴν ἐποχὴ τῶν ἀνέσεων.

Τρεῖς, κατὰ τὴ γνώμη μας, πρέπει νὰ εἶναι οἱ βασικὲς προϋποθέσεις γιὰ νὰ ἀνεγερθῆ ἓνα καλὸ ξενοδοχεῖο στὸ Ἰσαρι: 1) Ἐξεύρεσις τοῦ κεφαλαίου, πὺ θὰ ἀπαιτηθῆ. 2) Τοποθεσία καὶ 3) ἐξοπλισμὸς - ὀργάνωσις.

"Ανω καὶ κάτω, δύο απόψεις τοῦ νεκροταφείου μας τοῦ Ἁγ. Πέτρου.

"Αν βρεθῆ τὸ κεφάλαιο, τὰ ἄλλα εἶναι δυνατόν νὰ ρυθμιστοῦν εὐκολα. Καὶ τὸ κεφάλαιο στὴν προκειμένη περίπτωσι δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κατώτερο τῶν δύο ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ποῦ θὰ βρεθοῦν τὰ χρήματα αὐτά; Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημα, ποῦ πρέπει πρῶτιστα νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ.

Ἡ ἀντίληψις ὅτι τὸ κεφάλαιο αὐτὸ εἶναι δυνατόν νὰ ἐξευρεθῆ μὲ συνεισφορές, δωρεές καὶ συνδρομὲς τῶν ἀπανταχοῦ Ἰσραελαίων, εἶναι σφαλῆρῃ. Οὔτε τόσοι πολλοὶ εἶναι οἱ Ἰσραελαῖοι, οὔτε τὰ χρήματα αὐτὰ μποροῦν νὰ προσφέρουν. Εἶναι μάταιη προσπάθεια πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτή.

Ἡ γνώμη μας εἶναι ὅτι τὸ πρόβλημα εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιμετωπισθῆ μὲ τοὺς ἐξῆς τρόπους: μὲ κρατικὴ ἐπιχορήγησι, ἢ μὲ δανειοδότησι, ἢ μὲ ἀνάθεσι σὲ ιδιώτη ἐπιχειρηματία.

Ἡ κρατικὴ ἐνίσχυσις εἶναι δυνατὴ, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ εἶναι δύσκολη. Χρειάζεται σκληρὴ προσπάθεια. Ὑπάρχουν προηγουμένα καὶ στὴν Ἀρχαδία ἀκόμη. Μπορεῖ νὰ γίνῃ ἔναρξις μὲ χρήματα τοῦ Συλλόγου καὶ σὲ συνέχεια ἐπιχορήγησις ἀπὸ τὸν Ε.Ο.Τ. ἢ δανειοδότησις ἀπὸ τὴν Κτηματικὴ Τράπεζα ἢ ἄλλον ὄργανισμό.

Ἡ ἐξεύρεσις ιδιώτου ἐπιχειρηματία, στὸν ὅποια νὰ ἀνατεθῆ ἢ διὰ λογαριασμόν του ἢ διὰ λογαριασμόν τῆς Κοινότητος ἢ τοῦ Συλλόγου ἀνέγερσις καὶ ἐκμετάλλευσις ἐνὸς ξενοδοχείου στὸ Ἰσραὶ εἶναι μιὰ πιθανὴ λύσις, πραγματοποιήσιμη καὶ σχετικὰ καλὴ. Ὑπάρχουν ἐπιχειρηματίες καὶ μπορεῖ νὰ καρποφορήσῃ μιὰ προσπάθεια πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτή. Νομίζομεν ὅτι καὶ Ἰσραελαῖοι τῶν Ἀθηνῶν, μεμονωμένα ἢ ἀπὸ κοινοῦ σὲ μορφή ἐταιρίας, μπορεῖ νὰ ἐνδιαφερθοῦν. Σὰν ἐπιχειρήσις, τὸ ξενοδοχεῖο αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι κερδοφόρο, ἀρκεῖ νὰ πέσῃ σὲ καλὰ χέρια.

Δεύτερος, βασικὸς παράγων ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐξεύρεσις τοῦ χώρου, ὅπου θὰ ἀνεγερθῆ. Ὁ χώρος πρέπει νὰ εἶναι κατὰ τὸ δυνατόν κ ε ν τ ρ ι κ ὄ ς, εὐκολοπροσπέλαστος, ἀνοιχτὸς ἀπὸ παντοῦ.

Σήμερα οἰκόπεδα γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸ δὲν ὑπάρχουν, ποῦ νὰ πληροῦν ὅλους τοὺς ὅρους τῆς τεχνικῆς. Πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν στὸ γήπεδο τοῦ παλαιοῦ Δημ. Σχολείου, στὸ κέντρον (περὶ τὴν Κοινότητα), στὴν «Ἀμπάρα» καὶ στὸ ἄκρον τοῦ χωριοῦ, γύρω ἀπὸ τὸ σπίτι Ἡλ. Σάββα ἢ περὶ τὸν Ἅγιον - Θανάση.

Ἡ πρώτη τοποθεσία στὸ παλιὸ Δημοτικὸ ἔχει πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα: εἶναι εὐρύχωρη, ἐπὶ λοφίσκου, θεαματικὴ, μὲ πλούσιο φυσικὸ φόντο καὶ πράσινο. Εἶναι ὅμως ἀπόμακρη, ἀπομονωμένη, ἀπόκεντρη, χωρὶς κέντρα ψυχαγωγίας (καφενεῖα κλπ.).

Ὁ χώρος περὶ τὴν Κοινότητα, θὰ ἦταν ὁ ἰδεώδης, ἂν ὑπῆρχε ἡ δυνατότης νὰ εἶναι ἐ π α ρ κ ῆ ς. Τὸ γήπεδο τῆς Κοινότητος εἶναι ἀνεπαρκέστατο, ἂν δὲν προστεθοῦν καὶ ἄλλα γειτονικά. Τὸ θέμα θὰ ἐρρυθμίζετο ἂν ἐξασφαλιζετο ἡ σημαντικὴ ἔκτασις τῆς οἰκίας τῶν κληρονόμων Εὐθ. Ἀνδριοπούλου καὶ τῆς παρακειμένης Κ. Δούκουρη. Τὸ ξενοδοχεῖο στὴ θέσι αὐτὴ θὰ ἦταν μοναδικό. Κεντρικὸ καὶ ἀπόκεντρο. Μέσω στὴν ἀγορὰ, κοντὰ στὴ δρύση, μὲ ἀπέ-

ραντη θέα και ανοιχτόν όρίζοντα. Η απόκτησις τών δύο ώς άνω ιδιοκτησιών έξασφαλίζει τήν λύσι τοῦ προβλήματος. Δύσκολον κάπως έγχείρημα, έπειδή χρειάζεται να συγκατατεθούν οι κληρονόμοι εις τήν παραχώρησιν τών οικιών των.

Τρίτη τοποθεσία ή πλευρά πρὸς τήν «Αμπάρα». Πλησιέστερη πρὸς τὸ κέντρον, άπέραντος όρίζων, θέα μοναδική κ.λπ. Πολύ συζητήσιμη. Θα ύπάρξουν ίσως οικόπεδα για τὸν σκοποῦ αὐτό.

Η τέταρτη, περί τὸ «Προσκυνητάρι» ή Ἅγιο - Θανάση, δέν πρέπει καν να συζητηθῆ. Έχει πολλά μειονεκτήματα.

Τέλος, για να επιτύχη σαν επιχείρησις τὸ ξενοδοχείο αὐτό (διότι τὰ περισσότερα τοῦ είδους αὐτοῦ αποτελοῦν παθητικὲς επιχειρήσεις) πρέπει να αποκτήσῃ πλήρη και πλούσιο έξοπλισμό. Και να αποκτήσῃ έμπειρο επιχειρηματία. Αν πέσῃ σὲ άνειδίκευτο διευθυντή, θα άποτύχη και οι επιπτώσεις τῆς άποτυχίας θα εἶναι σημαντικὲς.

Δέν δυσκολευόμαστε, αν άποτύχουν όλες οι πιο πάνω προσπάθειες, να κάνωμε μιὰ τολμηρὴ πρότασι, πὸν δίδει, κατὰ τὸ δυνατόν, ύποφερτὴ λύσι στὸ πρόβλημα τοῦ ξενοδοχείου.

Νά χρησιμοποιοιθῆ, άφοῦ γίνουν σοβαρὲς ενέργειες πρὸς τοὺς άρμοδίους, σαν ξενοδοχείο τὸ νέο Δημοτικὸ σχολεῖο στὴν «Αμπάρα».

Τὸ πράγμα δέν πρέπει να εκπλήξῃ. Τὸ Δημ. Σχολεῖο με μιὰ δαπάνη 300 — 500 χιλ. δραχμῶν μπορεί να ανακαινισθῆ και να διαμορφωθῆ σὲ άριστο ξενοδοχείο με σύγχρονες άνέσεις. Νά προστεθῆ δὲ άργότερα, αν ύπάρξῃ πρόδοδος, κι' άλλος όροφος επάνω του. Εἶναι θαυμάσιο κτίριο. Έχει έξαίρετη θέα. Και θα γίνῃ στολίδι τοῦ χωριοῦ.

Θα γεννηθῶν όμως άλλα προβλήματα, αν ζητηθῆ από τοὺς άρμοδίους να μετατραπῆ σὲ ξενοδοχείο τὸ νέο Δημοτικὸ σχολεῖο. Θα τὸ δώσουν; Ποῦ θα πάῃ τὸ σχολεῖο (δηλ. οι μαθηταί του); Στὸ πρώτο έρώτημα δέν πρέπει νομίζομεν να ύπάρξῃ σοβαρὴ αντίδρασις. Πρῶτον, γιατί τὸ οἶκημα έχει δημιουργηθῆ με τὰ χρήματα τών ξηνητευμένων Ἰσραελίων και ὄχι τοῦ Δημοσίου. Και οὐσιαστικὰ άνήκει σ' αὐτούς. Και δεύτερον, σήμερα με 20 μαθητάς εἶναι παράλογον να χρησιμοποιηθῆ ἕνα οἶκημα, πὸν άνηγέρθη για 150. Η έξεύρεσις ενὸς άλλου οἰκήματος για να χρησιμοποιηθῆ για σχολεῖο δέν θα εἶναι δυσχερὲς.

Με λίγη προσπάθεια θα πεισθῶν οι άρμόδιοι ότι μπορεί να δημιουργηθῆ τὸ ξενοδοχείο και να ύπάρξῃ και τὸ σχολεῖο.

Αυτές, σὲ γενικὲς γραμμές, οι άπόψεις μας για τὸ ξενοδοχείο.

Ἄλλὰ εἰν δημιουργήσωμε ἕνα μικρὸ τουριστικὸ ρεῦμα πρὸς τὸ Ἰσαρι, τὸ ξενοδοχείο μόνο του θα εἶναι ανεπαρκὲς να ανταποκριθῆ σὲ μιὰ αὔξησι τῆς πελατείας.

Θα πρέπει λοιπὸν πρὸς αὐτὸν τὸν τομέα να διευρύνωμε τήν προσπάθειά μας. Δηλ. να δημιουργήσωμε νέες, σύγχρονες κατοικίες. Κι' αὐτὸ μπορεί να γίνῃ αν ανακατασκευασθῶν τὰ κατοικημένα ή άκατοίκητα σπίτια και συγχρονισθῶν με στοιχειώδεις άνέσεις.

Η λύσις αὐτὴ τοῦ σημερινοῦ στεγαστικοῦ προβλήματος, πὸν ἔγινε δυσχερέστερο μετὰ τοὺς τελευταίους σεισμούς, εἶναι δυνατὴ αν προγραμματισθῆ μιὰ έκτεταμένη δανειοδότησις (μικρῶν ποσῶν) από τήν Ἄγροτικὴ Τράπεζα, τήν Κτηματικὴ ή άλλον δημόσιο όργανισμὸ.

Ἄν γίνῃ αὐτὸ τὸ δύσκολο βῆμα, θα μπορῆ κάθε καλοκαίρι 5 - 6 μῆνες να κατακλύζεται τὸ Ἰσαρι από ντόπιους και ξένους επισκέπτες, με άφάνταστα ώφελήματα για τήν τοπικὴ οἰκονομία. Θα ύπάρξῃ μιὰ τεχνικὴ αναζωογόνησις τοῦ χωριοῦ, τών μικροεπαγγελματιῶν, ὄλων τών κατοίκων. Μπορεῖ να γίνῃ σύνθημά μας, *κ ά θ ε Ἰ σ α ρ α ἰ ο ς σ υ ν τ α ξ ι ο ὕ χ ο ς ν ά π ε ρ ά σ η τ ὸ κ α λ ο κ α ἰ ρ ι τ ο υ σ τ ὸ Ἰ σ α ρ ι*. Ἄν αὐτὸ και μόνον γίνῃ, έχει γίνῃ ή καλὴ αρχή.

Ἄλλη προσπάθεια πρέπει να καταβληθῆ επίσης και πρὸς άλλους, δευτερεύοντας ἔστω, παράγοντας αξιοποιήσεως τών μικρῶν τοπικῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν.

Σαν τέτοιες έπισημαίνωμε τήν όπωροδεντροκαλλιέργεια και τήν μικρὴ — οικόσιτη — κτηνοτροφία.

Εἶναι γνωστὸ σὲ ὄλους πόσον προσφέρεται ὁ όρεινὸς τόπος μας για τήν ανάπτυξι τῆς δεντροκαλλιέργειας. Τὰ Ἰσραελῖκα φρούτα ἦταν ανέκαθεν και εἶναι άρίστης ποιότητος, νόστιμα και περιζήτητα.

Με λίγη προσπάθεια, με ενίσχυσι τῆς Ἄγροτικῆς Τραπέζης και τοῦ Κράτους και με έξόρμησι τοῦ Συλλόγου (πὸν μπορεί να προκηρύξῃ και σχετικὰ όραβεία για τὴ δημιουργία άμιλλας) θα εἶναι δυνατὴ ή αὔξησις τῆς ἤδη άρκατὰ έκτεταμένης δεντροκαλλιέργειας στὴν περιφέρεια τοῦ χωριοῦ μας.

Στο πλαίσιο αὐτῆς τῆς προσπάθειας πρέπει να τοποθετηθῆ και ή αξιοποίηση τοῦ «Καστανόλογγου», ή έξημέρωσις δηλ. τών άγρίων καστανιῶν μας, πὸν άφθονοῦν τόσο και δέν έχουν προκαλέσει δυστυχῶς τὸ ενδιαφέρον τών άρμοδίων.

Παράλληλα μπορεί να δημιουργηθῆ μιὰ μικρὴ κτηνοτροφία με λίγη προσπάθεια (άρνια, κατσίκια, κόττες κλπ.), πὸν θα άποφέρῃ ἕνα ακόμα μικρὸ εισόδημα.

Με τήν έναρξι τών έργων τῆς Μεγαλοπόλεως δημιουργήθηκε μιὰ μεγάλη αγορά καταναλώσεως στὴ Μεγαλόπολι, στὴν όποία μποροῦν να διοχετευθῶν ὅτι γεωργικὰ προϊόντα περισσεύουν στὴν έπαρχία μας.

Αυτή τήν εϋνοϊκή θέσι μας κοντά στη Μεγαλόπολι πρέπει να εκμεταλλευθούμε, τοποθετώντας εκεί ό,τι μπορεί να παράγη το φτωχό χωριό μας.

Για να δημιουργηθούν πιό σύγχρονες και πολιτισμένες συνθήκες ζωής στο Ίσαρι, είναι ανάγκη ακόμα να δημιουργήσουν ή ιδιωτική πρωτοβουλία, ή Σύλλογος Ίσαραιών, οι απόδημοι συμπατριώτες μας, και μερικά άλλα έργα προόδου και πολιτισμού.

Σημειώνομε μερικά:

1) Μια μικρή Κοινοτική ή Σχολική έστω, Βιβλιοθήκη με μορφωτικά διδλία, ποικίλου περιεχομένου, ή όποια να είναι στη διάθεσι παντός Ίσαραίου, μικρού ή μεγάλου.

2) Ένα Κοινοτικό ώρολόγι, φυσικά ηλεκτροκίνητο και ει δυνατόν να σημαίνει τις ώρες.

3) Να μεταφερθή το σημερινό νεκροταφείο σ' άλλη θέσι, στού Μοραΐτη ή άλλου, και ο χώρος του Αγ. Πέτρου να αναμορφωθή κατάλληλα σε ένα ώραϊο πάρκο ή άλσος.

4) Να δελτιωθούν οι έσωτερικοί δρόμοι (τσιμεντοστρωθούν) και να διατηρηθούν καθαροί, χωρίς πέτρες και βρωμιές.

5) Να δημιουργηθή στο παλαιό Δημ. Σχολείο, όπου υπάρχει ευρύς χώρος και θαυμάσια θέα, ή σε άλλο κατάλληλο χώρο, ένα καλοκαιρινό τουριστικό περίπτερο ή κέντρο, για τους ξένους και τους ντόπιους. Θα προσθέση μια νότα τουριστικού πολιτισμού στο Ίσαρι.

6) Να καλυφθή κάθε γυμνός χώρος γύρω από το χωριό, κάθε δρόμος και πλατεία μέσα στο Ίσαρι, με πράσινο, άφθογο πράσινο, έτσι που το χωριό μας να έχη φόντο μόνο το πράσινο, που θα αξιοποιηθή τουριστικά. Κάθε γυμνός χώρος πρέπει να καλυφθή με δέντρα όπωροφόρα ή καλλωπιστικά. Ο δρόμος από τον Άγιο Νικόλα μέχρι το χωριό πρέπει να γίνη μια καταπράσινη λεωφόρος με λευκες, άκακίες, πλατάνια κλπ. Το ίδιο και ο δρόμος του σταθμού, από της οικίας Β. Σάρρα μέχρι του ύψους του λόφου του Άγιο - Θανάση, δηλ. όσο τμήμα του δρόμου φαίνεται από το χωριό.

7) Με μικρή δαπάνη που θα καταβάλη ή Κοινότης ή ο Σύλλογος, να άσπρίσουν οι κάτοικοι με άσβέστη το έξωτερικό ό λ ω ν των σπιτιών, κατοικημένων και μή, μάντρες κλπ. Το θέαμα του χωριού θα είναι μοναδικό και θα ύποδηλοι καθαριότητα και τάξι. (Βλέπε νησιά "Υδρα, Μύκονο κλπ.). Το ίδιο να άσπρίσουν το έξωτερικό των έξωκλησιών Αγ. Νικόλα, Αγ. Βαρδάρης, Αγ. Παρασκευής, Αγ. Γεωργίου κλπ.

8) Να διατεθή χώρος και να γίνουν οι στοιχειώδεις εγκαταστάσεις για άθλητικό γήπεδο, ποδόσφαιρο, «Παιδική Χαρά» κλπ., που θα χρησιμοποιούν οι νέοι.

9) Να έξευρεθή αίθουσα κινηματογράφου, που να χρησιμοποιήται και για συγκεντρώσεις, όμιλίες, θέατρο κλπ.

ΔΗΜ. Γ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΥΣΑ

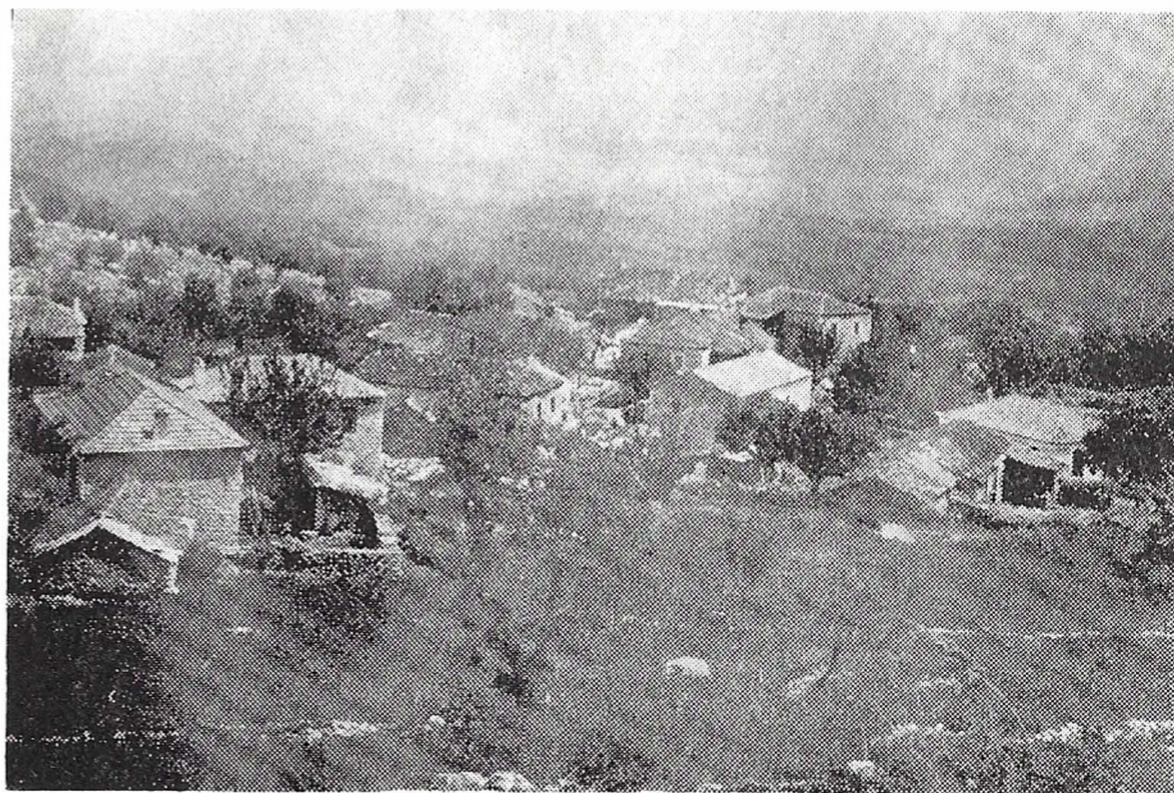
Ο ΧΡΟΥΣΑ είναι ένα μικρό πρόσχαρο χωριό, ριζωμένο στις ύπαιρειες του Άγιο - Λια, του Χρουσαϊκού βουνοϋ, που έχει, εν τούτοις, τα περισσότερα και τα καλύτερα σταροχώραφα των Ίσαραιών γεωργών.

Το Χρούσα ύπήγετο ανέκαθεν, σχεδόν πάντοτε, εις την Κοινότητα Ίσαρι, λόγω της μικρής απ' αυτού άποστάσεως και της καλύτερης έξυπηρετήσεως των Χρουσαϊών.

Τα της διοικητικής ιστορίας του Χρούσα αναφέρονται στο οικείο κεφάλαιο του παρόντος διδλίου (Διοικητική Ιστορία), όπου ο αναγνώστης θα εύρη όλες τις σχετικές λεπτομέρειες.

Και το χωριό τούτο άκολούθησε την τύχη όλων των χωριών της υπαίθρου. Πλησιάζει την έρήμωσι, λόγω της φυγής του πληθυσμού του προς την Αθήνα και τα λοιπά άστικά κέντρα. Ελάχιστοι γέροι, άνίκανοι σχεδόν για εργασία, έχουν μείνει στο Χρούσα, συντηρούμενοι από συγγενείς τους που έχουν άποδημήσει.

Άς σημειωθή ότι το Χρούσα με την μικρή περιοχή του, ήταν άλλοτε πολύ παραγωγικό χωριό, κυρίως σε σιτηρά και κτηνοτροφικά προϊόντα. Είχε

Άποψις του χωριού Χρούσα.

Ἐγκαίνια δρόμου Χροῦσα - Κοτρώνια (Ἰσαρι). Διακρίνονται οἱ Τ. Ξυνός, Θ. Γ. Ρούπας, Χρ. Καλλιάνης καὶ ὁ τ. βουλευτὴς Ἀθ. Μίκας.

πολὺ καλοὺς γεωργούς καὶ νοικοκυραίους. Ἀλλὰ εἶχε τότε γερὰ ἐργατικά χέρια, πολλὰ πρόσωπα γιὰ τὴ σκληρὴ ἀγροτική ἐργασία.

Ἐπίσης πολλοὶ Χρουσαῖοι εἶχαν μεταναστεύει στὴν Ἀμερική καὶ ἀλλαχού, ὅπου ἐδημιούργησαν καλὲς ἐργασίες καὶ περιουσίες, ἐφάνηκαν δὲ χρήσιμοι στὸ χωριό τους καὶ τοὺς συμπατριῶτες τους.

Οἱ ἀδελφοὶ Θεόδ. καὶ Χρῆστος Μπέχτος κατεσκεύασαν τὴν μοναδικὴν βρύση, στὸ ἄκρο τοῦ χωριοῦ, μὲ τὸ δροσερὸ καὶ πηγαῖο νερό της. Ἐπίσης προ-

Ἀπὸ ἐκδρομῆν τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου Χρουσαίων Ἀθηνῶν.

σέφεραν, μαζί μὲ ἄλλους Χρουσαίους, χρήματα γιὰ τὸν ἐξωραϊσμὸ τοῦ ναοῦ τοῦ χωριοῦ.

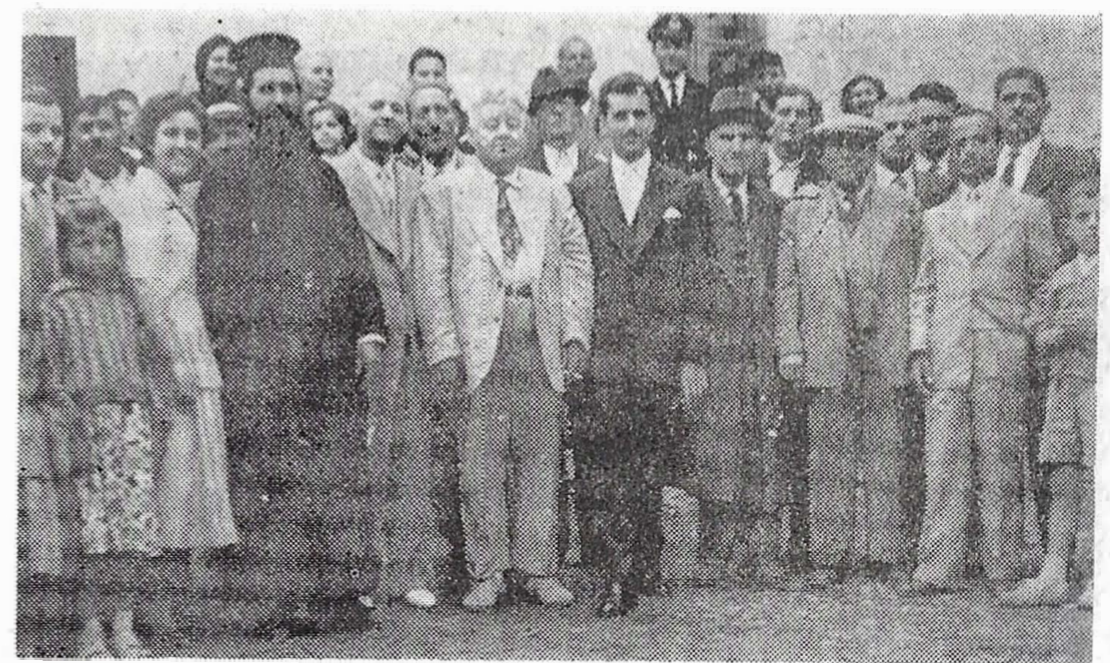
Στὸ ἄκρο τοῦ χωριοῦ, κοντὰ στὴ βρύση, εἶναι τὸ γραφικὸ ἐξωκκλήσι τῆς Ἀγ. Τριάδος, ὅπου παλιότερα ἐγένετο ἕνα ἀπ' τὰ καλύτερα θρησκευτικὰ πανηγύρια τῆς περιοχῆς. Ἐσυγκεντρώνετο ἐκεῖ πολὺς κόσμος ἀπὸ τὰ γύρω χωριά Χωρέμι, Χράνους κλπ. καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ Ἰσαρι. Στὸν χώρο μπροστὰ στὴν Ἀγ. Τριάδα ἐχόρευαν μὲ τὴ συνοδεία ἐγχωρίων ὀργάνων (πολλὲς δὲ φορές μὲ πίπιζες καὶ γταούλια) οἱ νέοι καὶ οἱ νέες καὶ τὸ γλέντι, πρὸ ζωντανὸ καὶ δυναμικὸ, μὲ μεγάλο φαγοπότι καὶ κρασοκατάλυξι, ἐσυνεχίζετο ὅλη τὴν ἡμέρα, μέσα στὸ χωριό.

Οἱ Χρουσαῖοι ἦσαν καὶ εἶναι πολὺ φιλόξενοι καὶ περιποιητικοί, πρόσχαροι καὶ γλεντζέδες. Καὶ τὸ πανηγύρι αὐτὸ ἦταν εὐκαρία μεγάλου ξεφαντώματος καὶ ξεσηκωμοῦ. Οἱ Ἰσαραῖοι ἐξ ἄλλου εἶχαν κι' ἄλλες σχέσεις μὲ τοὺς συνδημότες τους Χρουσαίους, οἰκονομικὲς, κτηματικὲς κλπ. Δηλ. ἦσαν «σέμπροι» σὲ κτήματα γειτονικά.

Στὸ Χροῦσα ὑπάρχει ἀπὸ πολλὰ χρόνια Δημοτικὸ Σχολεῖο, πού διαρκῶς φθίνει, λόγῳ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν του.

Ἱερεὺς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου ὑπῆρξε ὁ Θεόδ. Ζαχ. Μπάκας, πού δυστυχῶς, τὸ 1965, εἶχε τραγικὸ θάνατο στὸ σπίτι του. Ἀπὸ παραπάτημα στὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ του ἔπαθε κάταγμα στὸ κρανίο, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ πεθάνη, χωρὶς ἢ ἐπιστήμη νὰ δυνηθῆ νὰ τοῦ προσφέρῃ τίς ὑπηρεσίες της. Ἦταν εὐγενικός, πρόσχαρος, φιλόξενος καὶ καλὸς πατριώτης. Ἀπέκτησε μεγάλη οἰκογένεια.

Ἔχουν ἀναδειχθῆ ἀπὸ τὸ μικρὸ τοῦτο χωριὸ πολλοὶ καὶ ἀξιόλογοι ἐπιχειρηματίες, ὑπάλληλοι καὶ ἐπαγγελματίες, στὴν Ἀθήνα κυρίως.

Ἐορταστικὴ ἐκδήλωσις τῶν Χρουσαίων.

Μνημονεύουμε τούς περισσότερους απ' αυτούς:

— Χρήστος Καλλιάνης, έμπορος στην κεντρική αγορά Ἀθηνῶν. Διετέλεσε πολλές φορές Πρόεδρος και μέλος του Διοικ. Συμβουλίου του Συλλόγου Χρουσαίων Ἀθηνῶν.

— Θεόδ. Γ. Ρούπας, συνιδιοκτήτης του μεγάλου καταστήματος τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων 1 Ἀθηνῶν (Βαφείο, καθαριστήριο, στιλβωτήριο). Διετέλεσε Πρόεδρος και μέλος του Συμβουλίου του Συλλόγου Χρουσαίων Ἀθηνῶν.

— Νικ. Παπαδογιάννης, επιχειρηματίας.

— Τάκης Ευνός, τραπεζικός, υπάλληλος τῆς Τραπεζῆς Ἐμπορικῆς Πίστewς Ἀθηνῶν. Είναι ὁ σημερινός Πρόεδρος του Συλλόγου Χρουσαίων Ἀθηνῶν. Ἔχει ὁμοίως διατελέσει ταμίας, γραμματεὺς κλπ. του Συλλόγου.

— Θεόδ. Γ. Κωνσταντακόπουλος, τ. ἀστυνομικός, πτυχιούχος τῆς Νομικῆς, λογιστής. Διετέλεσε πρόεδρος του Συλλόγου.

— Παν. Ἰω. Τόγκας, δημοδιδάσκαλος.

— Δημ. Βασ. Ρούπας, έμπορος, μαζί με τὸν Γεώργ. Θ. Ρούπα στην ὁδὸ Περικλέους τῶν Ἀθηνῶν.

— Ἀθαν. Β. Ρούπας, ὁμοίως έμπορος Ἀθηνῶν. Είναι σήμερα ὁ ταμίας του Συλλόγου Χρουσαίων Ἀθηνῶν.

— Γεώργ. Καλλιάνης, έμπορος, στην Ἀθήνα.

— Χρ. Ρούπας, διετῆρει μέχρι πρό τινοσ καλὸ στιλβωτήριο στην ὁδὸ Πανεπιστημίου.

— Ἰωάν. Γ. Ρούπας, παλαιὸς αὐτοκινητιστής.

— Ἰωάν. Γ. Ἀντωνόπουλος, (διαμένει στην Πάτρα).

— Σωτ. Χ. Νικολακόπουλος, τραπεζικός (υπάλ. τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς).

— Κων. Ἰ. Νικολακόπουλος, υπάλληλος του ΟΤΕ.

— Ἰωάν. Χαρ. Τίτσης, (ἠλεκτρολογικὸ κατάστημα στην Ἀθήνα).

— Ἀριστ. Ἀθ. Παπαθανασίου, έμπορος, κ.ἄ.

◆ Χ Ρ Ο Υ Σ Ε Ϊ Κ Α ◆

Τὸ 1936 ἓνα τραγικὸ γεγονός κατέθλιψε τούς Χρουσαίους και τούς κατοίκους τῆς περιοχῆς. Ὁ Ἄνδρ. Ρούπας (Σκουρῆς) ἔβηκε τραγικὸ θάνατο στο ἄσβεστοκάμνο, πὸν ἔτοιμαζε κοντὰ στο Χροῦσα και ἔπου ἐθυθίσθη, χωρίς οἱ προστρέξαντες γιά βοήθεια συγχωριανοί του νὰ δυνηθοῦν νὰ τὸν ἀνασύρουν ζωντανό.

• Μιά μεγάλη «Τρούπα» (Σπήλαιο) κοντὰ στο Χροῦσα, καθὼς διηγοῦνται παλαιοὶ Χρουσαῖοι, υπῆρξε καταφύγιο τῶν καταδιωκόμενων, κυρίως κατὰ τὴν ἐπιδρομὴ τοῦ Ἰμβραήμ, ὑπὸ τῶν Τούρκων. Στρατιῶτες τοῦ Ἰμβραήμ τὴν ἀνεκάλυψαν και ἔβαλαν στο στόμιό τῆς ἀναμμένα κούτσουρα, γιά νὰ προκαλέσουν τὸν θάνατο ἀπὸ ἀσφυξία τῶν κρυπτομένων ἐντὸς αὐτῆς Χριστιανῶν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησι τῶν ἐπιδρομένων ἔτρεξε γιά βοήθεια τῶν κινδυνευόντων Χρουσαίων ὁ συγχωριανός τους Θανάσης Ρούπας. Φόρεσε κάπα ἢ δέρμη βοδιού

— ὅπως λείει ἡ παράδοσις —, ἔπесе στὴ φωτιά και τὴν ἔσθησε κι' ἔτσι γλύτωσαν οἱ κρυπτόμενοι Χρουσαῖοι.

Λέγεται ὅτι ἡ τρούπα αὐτὴ είναι μεγάλη ὑπόγεια σήραγγα και φθάνει μέχρι τὴν ἉγίαΘοδώρα τῶν Χράνων.

• Τὸ Χροῦσα συνδέθηκε ὀδικῶς με τὴν ὁδὸ Ἴσαρι — Μεγαλοπόλεως στὴ θέσι «Κοτρώνια». Αὐτοκίνητα, λεωφορεία, ταξί και Ι.Χ., φθάνουν σήμερα στο κέντρο του χωριοῦ, στην ἐκκλησία. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἔγινε ἔπειτα ἀπὸ μεγάλες προσπάθειες του Συλλόγου Χρουσαίων Ἀθηνῶν. Ἦδη ὀργανώνονται κατὰ καιροὺς ἐκδρομὲς τῶν Χρουσαίων Ἀθηνῶν στο Χροῦσα, πὸν φανερώνουν τὴν ἀγάπη τους στὴ γενέτειρα.

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΧΡΟΥΣΑΙΩΝ

Οἱ ἐν Ἀθήναις Χρουσαῖοι ἴδρυσαν τὸν Μάρτιο του 1955 σύλλογο με τὴν ἔπωνυμία «Σύλλογος τῶν ἀπανταχοῦ Χρουσαίων Μεγαλοπόλεως ἢ «Ἁγία Τριάς».

Ἰδρυταί του ἦσαν οἱ κατωτέρω 38 Χρουσαῖοι: Ν. Ἀ. Παπαδογιάννης, Νικ. Δ. Καλλιάνης, Κ. Β. Ρούπας, Θ. Γ. Ρούπας, Χρ. Β. Ρούπας, Χρ. Ἀ. Καλλιάνης, Γ. Α. Καλλιάνης, Ν. Ι. Ευνός, Ἀθ. Ι. Ευνός, Κ. Ι. Ευνός, Παν. Ε. Ευνός, Ι. Γ. Ρούπας, Ἀθ. Γ. Κατσιρούμπας, Ζ. Θ. Μπάκας, Σπ. Δ. Παπαθανασίου, Θ. Ι. Νικολακόπουλος, Ι. Π. Κωνσταντακόπουλος, Ἀθ. Γ. Κωνσταντακόπουλος, Θ. Γ. Κωνσταντακόπουλος, Π. Ι. Κατσιρούμπας, Ἀρ. Α. Παπαθανασίου, Δ. Α. Παπαθανασίου, Γ. Α. Ρούπας, Π. Δ. Καλλιάνης, Χ. Π. Κωνσταντακόπουλος, Ι. Π. Τίγκας, Σ. Δ. Παπαδογιάννης, Π. Ι. Τόγκας, Ἀν. Α. Παπαθανασίου, Κ. Α. Ευνός, Γ. Θ. Κωνσταντακόπουλος, Π. Ι. Ευνός, Ἀθ. Β. Ρούπας, Ἰω. Γ. Ἀντωνόπουλος, Δ. Β. Ρούπας Ἰω. Γ. Κατσιρούμπας, Ἀθ. Α. Μπάκας και Γ. Κ. Τσέλλος.

Παν. Ε. Ευνός, Πρόεδρος του Συλλόγου Χρουσαίων.

Ὁ Σύλλογος ἀσχολήθηκε με τὰ ζητήματα του χωριοῦ (δρόμος, συγκοινωνία, ὕδρευσις, ἠλεκτροδότησις, Ἡρώον κλπ.) και ἐπέτυχε νὰ ἐπιλύσῃ τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ.

Ἐπραγματοποίησε τὸ ἄλσος τῆς Ἀγ. Τριάδος, ἐπισκευὴ του Δημ. Σχολείου, Ἡρώο, ἠλεκτροφωτισμό, σκυρόστρωσι ὁδοῦ Χροῦσα — Ἴσαρι (Κοτρώνια) κλπ., ὀργάνωσε ἐκδρομὲς, χοροὺς, συνεστιάσεις κλπ. και ἐπρωτοστάτησε σὲ κάθε προσπάθεια ἀναπτύξεως του Χροῦσα.

Τὸ σημερινὸ (1972) Δ. Συμβούλιο του Συλλόγου ἀπαρτίζεται ὡς ἑξῆς: Πρόεδρος Παν. Εὐθ. Ευνός, τραπεζικός, ἀντ) ἄρος

Ἄριστ. Ἀθ. Παπαθανασίου, ἔμπορος, Γεν. Γραμμ., Κων. Ἰ. Νικολακόπουλος, ὑπάλληλος ΟΤΕ, ταμίης Ἀθαν. Β. Ρούπας, ἔμπορος, Μέλη Χρ. Ἀθ. Καλλιάνης, ἔμπορος, Ἀθ. Κ. Κουτσουμάρης ἰδιωτ. ὑπάλληλος καὶ Ἰω. Π. Κωνσταντακόπουλος ἰδ. ὑπάλληλος.

Πρόεδροι διετέλεσαν οἱ: Θ. Γ. Ρούπας, Θ. Γ. Κωνσταντακόπουλος, Χρ. Ἀ. Καλλιάνης, Π. Ε. Ξυγός καὶ Ἀθ. Β. Ρούπας.

ΧΡΟΥΣΑΙΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ (1821)

Τὸ μικρὸ χωριὸ Χροῦσα ἔδωσε στὸν μεγάλο ἀγῶνα τοῦ 1821 λίγους, ἀλλὰ γενναίους πολεμιστάς. Ἀπὸ τοὺς 6 Χρουσαίους ἀγωνιστάς, αἱ 4 ἔπεσαν ἥρωϊκά. Καὶ μάλιστα στὸ Μανιάκι μαζὶ μὲ τὸν θρυλικὸ Παπαφλέσσα, στὴν ἀσύλληπτη ἐκείνη γιγαντομαχία, πὺν κοσμεῖ τὴν ἐθνικὴ ἱστορία μας.

Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τῶν Ἀγωνιστῶν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης πήραμε τίς πιὸ κάτω πληροφορίες γιὰ τοὺς ἀγωνιστάς τοῦ Χροῦσα: Ἀθαν. Καλλιάνη, Νικ. Λυμπερόπουλο, Ἀθ. Μπέχτο ἢ Θανασόπουλο, Γιάννη Παπαδόγιαννη, Δημητράκη Ἰω. Παπαδόγιαννη καὶ Ἠλία Παπαδοπαναγόπουλο.

ΚΑΛΛΙΑΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ (στρατιώτης)
(ἐφονεύθη εἰς Μανιάκι)

ἀριθ. φακ. 22278 — ἀριθ. Μητρ. 13436

1) Αἴτησις Παναγίου Καλλιάνη, κατοίκου Χροῦσα Μεγαλοπόλεως (Σινάνο 23 Μαΐου 1865) ἀγράμματος διὰ χειρὸς Δ. Σακελλαριάδη.

Γράφει μεταξὺ ἄλλων: «Ἐφονεύθη εἰς τὴν ἐν Μανιακίῳ μάχην καὶ ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα ὡς μπουλουξῆς».

2) Πιστοποιητικὸν ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου Μεγαλοπόλεως τοῦ Γ. Κεφάλαι (Σινάνο 20 Μαΐου 1865).

«...ὅτι ὁ Ἀθαν. Καλλιάνης ἐκ Χροῦσα... συνεμέθεξε εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος ἰσρὸν ἀγῶνα τοῦ 1821... ἦτοι τῆς ἀλώσεως τῆς Τριπόλεως, Βαλτετσίου, Πατρῶν, Δερβενακίου καὶ Ἰμδραΐμης ὡς μπουλουξῆς καὶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Παναγιώτη Κεφάλαι καὶ Παπαφλέσσα καὶ ἐφονεύθη μαχόμενος εἰς τὴν ἐν Μανιακίῳ μάχην καὶ ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως διέτρεχε τὸ τριακοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του...».

ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (στρατιώτης)

ἀριθ. φακ. 22220 — ἀριθ. Μητρ. 13571

1) Αἴτησις Δημήτρως θυγατρὸς Νικολ. Λυμπεροπούλου, κατοίκου Χροῦσα (Σινάνο 1 Ἰουνίου 1865).

Γράφει, μεταξὺ ἄλλων: «...ὅτι ὁ πατήρ Νικ. Λυμπερόπουλος, κάτοικος Χροῦσα Μεγαλοπόλεως παρευρέθη... καὶ ἐπὶ τέλους ἐφονεύθη μαχόμενος εἰς τὴν ἐν Μανιακίῳ μάχην (Ἀθαρίνος)».

2) Πιστοποιητικὸν τοῦ Γ. Κεφάλαι ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου Μεγ)λεως (Σινάνο 20 Μαΐου 1865).

«...ὁ Νικ. Λυμπερόπουλος παρευρέθη εἰς διαφόρους μάχας συγκροτηθείσας ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἦτοι τῆς ἀλώσεως τῆς Τριπόλεως, Βαλτετσίου, Πατρῶν, Δερβενακίου... δείξας ἥρωϊκὴν ἀνδρείαν... καὶ ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως διέτρεχε τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, φονευθεὶς μαχόμενος εἰς Ἀθαρίνον - Μανιάκη...».

ΜΠΕΧΤΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ (στρατιώτης)
ἀριθ. φακ. 19125 — ἀριθ. Μητρ. 12084

1) Αἴτησις Κων)νου Ἀθ. Θανασοπούλου ἢ Μπέχτου (Σινάνο 23 Μαΐου 1865).

Γράφει μεταξὺ ἄλλων: «ὁ πατήρ μου Ἀθαν. Μπέχτος ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα ὡς ἀνδρείος στρατιώτης καὶ παρευρέθη εἰς διαφόρους μάχας... καὶ ὅτι ἐφονεύθη εἰς τὴν ἐν Μανιακίῳ μάχην...».

2) Πιστοποιητικὸν ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου Μεγ)λεως (Σινάνο 20 Μαΐου 1865) τοῦ Γ. Κεφάλαι.

«...ὅτι ὁ Ἀθαν. Μπέχτος... παρευρέθη εἰς διαφόρους μάχας συγκροτηθείσας ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἦτοι εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως, Βαλτετσίου, Πατρῶν, Δερβενακίου καὶ λοιπῶν ἄλλων ὡς γενναῖος στρατιώτης δείξας ἥρωϊκὴν ἀνδρείαν καθ' ὅλας τὰς συγκροτηθείσας μάχας καὶ ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως διέτρεχε τὸ τεσσαρακοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ (ὑπαξ. 2 τάξ.)
ἀριθ. φακ. 19124 — ἀριθ. Μητρ. 12087

ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΙΣ (στρατιώτης)
ἀριθ. φακ. 19124 — ἀριθ. Μητρ. 12088

1) Αἴτησις Γεωργίου Δ. Παπαδογιάννη, κατοίκου Χροῦσα (Σινάνο 23 Μαΐου 1865).

Γράφει: «...ὅτι ὁ πατήρ μου Δημητράκης Γ. Παπαδογιάννης καὶ ὁ πάππος μου Γιάννης Παπαδογιάννης κάτοικοι Χροῦσα τῆς Μεγαλοπόλεως ὑπηρέτησαν εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα, ὁ μὲν πάππος μου ὡς μπουλουξῆς, ὁ δὲ πατήρ μου ὡς στρατιώτης... καὶ ὁ ἐκ τούτων πάππος μου Γιάννης Παπαδογιάννης ἐφονεύθη μαχόμενος εἰς τὴν ἐν Μανιακίῳ Μάχην ἀνδρείως.

2) Πιστοποιητικὸν τοῦ Εἰρηνοδικείου Σινάνου (Μεγ)λεως (Σινάνο 21 Μαΐου 1865).

Βεβαιοῦται μεταξὺ ἄλλων: «...ὅτι ὁ εἰρημένος Γιάννης Παπαδογιάννης ἦτον μπουλουξῆς, ἔχων ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν του πότε μὲν πενήντα πότε δὲ ἑκατὸ στρατιώτας, ὁ ὁποῖος ἐφονεύθη μαχόμενος εἰς Ἀθαρίνον, μετὰ δὲ τὸν

θάνατον αὐτοῦ ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δημήτριος Γ. Παπαδό-
γιαννης θεωρούμενος καὶ αὐτὸς ὡς μπουλουζῆς καὶ ὅτι εἶχον ὁ μὲν πρῶτος
Γ. Παπαδογιάννης ἡλικίαν πενήντην ἐτῶν, ὁ δὲ δεῦτερος Δημ. Γ. Παπα-
δογιάννης τριάκοντα ἐτῶν, ὁ ὁποῖος ἠγωνίσθη εἰς τὴν δευτέραν ἐπανάστασιν (;).

ΠΑΠΑΔΟΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΗΛΙΑΣ (Στρατιώτης)
(Χροῦσα)

ἀριθ. φακ. 9408 — ἀριθ. Μητρ. 5492

1) Αἰτήσεις Γεωργίου Παπαδόγιαννη, κατοίκου Χροῦσα (Σινάνον 27 Ἰου-
νίου 1865) κληρονόμων Ἡ. Παπ.

2) Πιστοποιητικὸν τῶν Γ. Κεφάλαια καὶ Ἄν. Οἰκονομοπούλου (Σινάνον
17 Ἰουνίου 1865).

«...ὅτι ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Ἴσαρι τοῦ δήμου Λυκοσούρας ποτὲ Ἡλίας Πα-
παδοπαναγόπουλος, ὢν κατὰ τὸ 1821 ἔτος ἡλικίας ἐτῶν εἴκοσι πέντε...
καὶ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν καπεταναίων Ἴσαρι Σιόρη καὶ Δ. Καραλή καὶ ὑπὸ
τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Γενναίου Κολοκοτρώνη, παρευρέθη εἰς τὰς κυριωτέρας μάχας
Καρυταίνης, Βαλτετσίου, πολιορκίαν καὶ ἄλωσιν Τριπόλεως, Γράνα, Ἄργος,
Δερβενάκια καὶ Ἀθήνας καὶ εἰς τὰς κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ μάχας Μανιάκη,
Δραμπάλα, Τρίκορφα, Ἴσαρι...

Κατὰ τὴν παράδοσι

ΤΟ ΧΡΟΥΣΑ

Πρῶτος οἰκιστὴς ὁ Θ. Μπέχτος

Στὴν ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως, κοντὰ στὸ Ἴσαρι, ὑπάρχει ἓνα μικρὸ χω-
ριό, τὸ Χροῦσα. Ἔχει κάποια μικρὴ ἱστορία καὶ μνημονεύεται στὸν μεγάλον
ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα τοῦ 21.

Ἔδωσε 6 ἀγωνιστὰς, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 4 ἔπεσαν ἥρωϊκῶς μαχόμενοι
ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Παπαφλέσσα, στὸ Μανιάκι. Εἶναι δὲ αὐτοὶ οἱ Ἀθ. Καλ-
λιάνης, Ν. Λυμπερόπουλος, Κ. Ἀθ. Θανασόπουλος ἢ Μπέχτος καὶ Γ. Δ. Πα-
παδογιάννης...

Ἀλλὰ, ἄλλο εἶναι τὸ θέμα μας: Πότε ἐγίνε ὁ οἰκισμὸς τοῦ Χροῦσα καὶ
ποιὸς εἶναι ὁ πρῶτος κάτοικός του;

Κατὰ τὴν παράδοσι — γιὰτὶ δὲν ἔχομε ἄλλα ἱστορικὰ στοιχεῖα — ἰδρυ-
τῆς τοῦ χωριοῦ εἶναι ὁ Θεόδ. Μπέχτος. Καταγόταν ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία. Δὲν τὰ
πήγαινε καθόλου καλὰ μὲ τὸὺς Τούρκους κατακτητὰς. Καὶ μιὰ νύκτα πῆρε
τὰ 800 γιδοπρόβατά του καὶ τὶς 3 ἀδελφές του καὶ ἀνεχώρησε γιὰ τὴ Μάνη.

Ἴω. Γ. Ἀντωνόπουλος.

Ἡλίας καὶ Φωτεινὴ Μπέχτου.

Στὸ ἔθρομο τοῦ ὅμως βρῆκε τὸ αὐγοειδὲς βουνό, τὸ σημερινὸ Χροῦσα. Βρῆκε
καλὸ τόπο, ἄφθονη βοσκή καὶ κατάλληλο νερό. Κι' ἔκτισε ἐκεῖ τὸ πρῶτο σπίτι,
πάντρεψε τὶς ἀδελφές του καὶ πῆρε 3 σωγάμπρους, τὸν Ρούπα, τὸν Μπάκα
καὶ τὸν Τίγκα.

Ἀργότερα ἦλθαν κι' ἔχτισαν σπίτια, κυνηγημένοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους,
ὁ Καλιάνης (ἀπὸ τὸ Καλιάνι τῆς Γορτυνίας), , Κ. Εὐνὸς (ἀπὸ τὴν Μικρο-
μάνη Μεσσηνίας), ὁ Εὐνὸς ἢ Σαῖτης, ὁ Παπαδόγιαννης, ὁ Κουτσουμάρης, ὁ
Τόγκας (Λακιώτης ἢ Κελεπούρης) καὶ ὁ περιβόητος Δημητράκης Τσέλιος,
γνωστὸς στὰ γύρω χωριὰ καὶ στὴ Μεσσηνία γιὰ τὰ γλέντια καὶ τὶς παλλη-
καριές του.

Τὸ χωριὸ ὀνομάσθηκε Χροῦσα (;) καὶ πρόκοψε μὲ πλούσια κτηνοτροφία
καὶ καλὴ γεωργία.

Τὸ σπίτι τοῦ Μπέχτου ἦταν λημέρι τῶν Κολοκοτρωναίων. Καὶ δυὸ μικρὰ
γεγονότα πού μᾶς ἄφησε ἡ παράδοσις: Περνοῦσαν κάποτε οἱ ἀγωγιάτες τοῦ
ἀγᾶ τοῦ Λονταριοῦ, πού τοῦ κουβαλοῦσαν νερό μὲ ἀσκιὰ ἀπὸ τὴν πηγὴ Κου-
βέλι (Μεγαμπέλι) γιὰ νὰ πίνη. Καὶ εἶδαν τοὺς Κολοκοτρωναίους στὸ σπίτι
τοῦ Μπέχτου. Φθάνοντας στὸ Λοντάρι τοὺς κατέδωσαν.

Ὁ Ἀγᾶς ἔσπευσε μὲ Τούρκους στρατιῶτες νὰ συλλάβῃ στὸ Χροῦσα τοὺς
Κολοκοτρωναίους. Ἀλλὰ ἐκεῖνοι ἔφυγαν καὶ ἔπιασαν καραούλι στὸ Βουνό, στὴ
Βιγλίτσα, ἀπὸ ὅπου παρακολουθοῦσαν τὶς κινήσεις τῶν Τούρκων.

Οἱ Τούρκοι ἐπολιόρκησαν τὸ σπίτι τοῦ Μπέχτου κι' ἄρχισαν τὶς λεηλα-
σίες. Ὁ Μπέχτος γιὰ νὰ τοὺς καλοπιᾶσῃ τοὺς προσέφερε φαγητὰ κλπ.

Βλέποντας ὁ Κολοκοτρώνης τὴν λεηλασία καὶ τὴν καταστροφὴ τῶν ἐπι-
δρομέων, ἔβαλε τὴ φωνὴ ἀπὸ τὸ καραούλι καὶ εἶπε στὸν ἀγᾶ:

— Νὰ φᾶτε, νὰ πιῆτε καὶ νὰ φύγετε! Νὰ ἀφήστε καὶ γιὰ μᾶς, γιὰτὶ εἴ-
μαστε νησιτικοί!!

Αὐτὸ ἐκμεταλλεούμενος κι' ὁ Μπέχτος εἶπε στὸν ἀγᾶ:

— Γὰ ἀκοῦς, ἀγᾶ μου; Φωνάζει ἀπ' τὸ θουνὸ ὁ Κολοκοτρώνης πού εἶσαι καὶ ἐσύ ἐδῶ, δὲν φοβάται. Σκέψου τί θὰ πάθω ἔταν φύγης ἐσύ!...

Φοβηθεὶς ὁ ἀγᾶς γιὰ κανένα «γιουρούσι» τοῦ Κολοκοτρώνη ἔφυγε, παίροντας γι' ἀντίποινα τὴν γυναῖκα τοῦ Μπέχτου, ἡ ὁποία ὅμως κατώρθωσε νὰ διαφύγη καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ στὸ Χροῦσα...

Κοντὰ στὸ Χροῦσα, στὸν ἅγιο Λιᾶ, ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει μιὰ μεγάλη τρύπα - σπήλαιο, πού κατέφυγαν οἱ κάτοικοι γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς τῶν δυναστῶν Τούρκων.

Μιὰ ἡμέρα ἐρχόντουσαν στὸ χωριὸ Τούρκοι, μὲ σκοπὸ νὰ λεηλατήσουν καὶ νὰ ἀπαγάγουν. Ὄταν τοὺς ἀντελήφθησαν οἱ Χρουσαῖοι πῆραν τὰ γυναικόπαιδα καὶ τὰ τρόφιμα καὶ κατέφυγαν στὴ σπηλιά, τὸ στόμιο τῆς ὁποίας ἔφραξαν μὲ μεγάλες πέτρες.

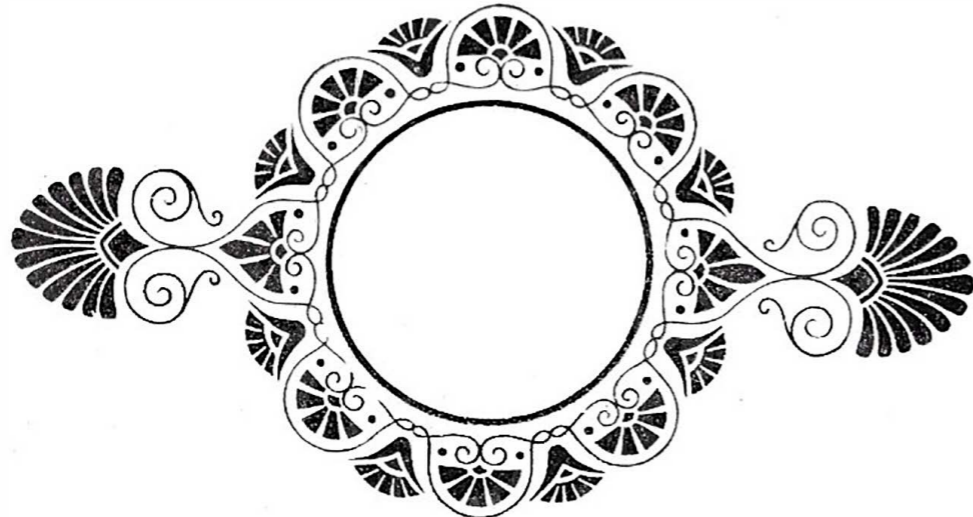
Οἱ Τούρκοι ὅταν ἔφθασαν καὶ εἶδαν τὸ χωριὸ ἔρημο ἄρχισαν νὰ ἐρευνοῦν τὰ πέριξ. Πῆραν τὰ ἀχνάρια τῶν κατοίκων κι' ἔφθασαν στὸ σπήλαιο. Ἐρριξαν τὶς πέτρες κι' ἄκουσαν κλάματα μωροῦ. Ἀντελήφθησαν ὅτι ἦσαν ἐκεῖ κρυμμένοι: οἱ κάτοικοι καὶ γιὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ θγοῦν ἤ νὰ σκάσουν ἀπὸ ἀσφυξία, ἄναψαν ξύλα μπροστὰ στὸ στόμιο νύχτα - ἡμέρα.

Ἔτσι, πιστεύοντας ὅτι τοὺς ἐξόντωσαν ὅλους, ἔφυγαν γιὰ τὸ Λεοντάρι, τὴν ἔδρα τοῦ πασσᾶ. Ἀρχισαν δὲ νὰ τελειώνουν καὶ τὰ τρόφιμα τῶν φυλακισμένων. Καὶ γιὰ νὰ μὴν πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα (γιατὶ δὲν ἤξεραν τί συμβαίνει: ἔξω), ὁ πλέον ρωμαλέος, ὁ Ἄθαν. Ρούπας ἢ Νταῆς ἔζωσε τὰ ἄρματα του καὶ φόρεσε ἓνα δῆρμα ὄδιου, ἔπεσε στὴ φωτιά καὶ πλησίασε στὸ στόμιο τοῦ σπηλαιίου. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀφοῦ ἐπισκόπησε τὴν περιοχὴ, ἐβεβαιώθη ὅτι ἔφυγαν οἱ Τούρκοι καὶ φώναξε νὰ θγοῦν καὶ οἱ ἄλλοι Χρουσαῖοι...

Οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι τοῦ Θ. Μπέχτου εἶναι οἱ ἐξῆς: Σαρ. Κ. Μπέχτος, ἀδελφὸς Ἡλ. Μπέχτου, Χρ. Παπαθανασίου, ἀδελφοὶ Ἄθ. Παπαθανασίου, ἀφοὶ Γ. Κωνσταντακοπούλου, ἀφοὶ Π. Κωνσταντακοπούλου, ἀφοὶ Ἄντ. Ἀντωνοπούλου καὶ Ι. Γ. Ἀντωνόπουλος.

ΙΩ. Γ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ
(Πάτριαι)

(Ἐδημοσιεύθη στὴν ἐφημερίδα «Ἀρκαδία»).

ΠΕΤΡΟΒΟΥΝΙ (ΖΑΓΚΛΑΚΑ)

Στὴν Κοινότητα Ἴσαρι ὑπάγεται καὶ ὁ συνοικισμὸς Πετροβούνι (Ζαγκλακᾶ), πού κείται σὲ ἀπόσταση 40' περ. λεπτῶν (πεζοπόρου), ἀπὸ τὸ Ἴσαρι.

Τὸ χωριὸ ἔχει ἐλάχιστα σπίτια, διασκορπισμένα ἐπὶ ἐνὸς μικροῦ γηλόφου, πού τὸν καλύπτουν πολλὰ δέντρα (δρῦς).

Οἱ ἐλάχιστες οἰκογένειες, πού ἦσαν ἐγκατεστημένες ἐκεῖ, καὶ παλιότερα καὶ τώρα, κυρίως Τογκαῖοι, Ρουπαῖοι καὶ Τσογκογιωργαῖοι, ἀποζοῦσαν ἀπὸ τῆς μικρῆς (οἰκόσιτῆ) κτηνοτροφία καὶ τῆς γεωργίας. Γενικὰ τὸ εἰσόδημά τους ἦταν πενιχρὸ καὶ ἀσήμαντο, αὐτὸ δὲ τοὺς ἀνάγκασε νὰ καταφεύγουν στὴν Ἀθήνα, ὅπου ἀσκοῦσαν χειρονακτικὲς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐργασίες.

Γραφικὸ ἐκκλησάκι κοντὰ στὸν ἀμαξωτὸ δρόμο Ἴσαρι - Μεγαλοπόλεως, ὁ Ἁγιάννης, ἀνήκει στὸ συνοικισμὸ τοῦ Πετροβουνίου καὶ δεσπόζει τοῦ ἄλλοτε μεγάλου ἀμπελῶνος, τοῦ «Μεγαμπελιῦ», ὅπου ἦσαν τὰ παραγωγικότερα Ἴσαραῖκα ἀμπέλια.

Δυστυχῶς καὶ τὸ «Μεγαμπελί» ἀκολούθησε τὴν γενικὴ ἐρήμωσι τῆς περιοχῆς, λόγω τῆς ἀραιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ.

— Ἀπὸ τὸ Πετροβούνι κατάγονται οἱ: Γεώργιος Ἄν. Τόγκας, ἀστυνόμος Α', Βασ. Ἄθ. Τόγκας καὶ Δημ. Β. Τόγκας, ὑπάλληλοι Ο.Τ.Ε.

ΑΡΧΟΝΤΑΣ (ΒΟΪΒΟΝΤΑ)

Κοντὰ στὸ Χροῦσα καὶ ἐπὶ λοφίσκου ὑπάρχουν ἀκόμα μερικὰ, σχεδὸν ἐρειπωμένα, ἀγροτικὰ σπίτια, πού ἀνήκουν στὴν οἰκογένεια τῶν Τιτσαίων. Αὐτοὶ ἀποτελοῦσαν τοὺς κατοίκους τοῦ μικροῦ οἰκισμοῦ.

Καὶ δίπλα στὰ σπίτια αὐτὰ εἶναι ἡ ναὸς τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνα καὶ ἡ ὑπαίθρια ὄρῦσι - κεφαλάρι, στὴν ὁποία παλιότερα, ὅταν ἡ κτηνοτροφία ἦταν μεγάλη, ἐπότιζαν τὰ γιδοπρόβατα, ἄλλα, μουλάρια, γαῖδούρια οἱ περίοικοι καὶ οἱ διερχόμενοι Ἴσαραῖοι ἀγρότες.

Οἱ λίγοι οἰκιστὲς ἀποζοῦσαν ἀπὸ τὴν μικρὴ κτηνοτροφία καὶ τὴν γεωργία.

Οἱ παλιότεροι θὰ θυμοῦνται τὸν τραγικὸ καὶ πρόωρο θάνατο τοῦ Γεωργ. Δ. Τίτση, πού ἐσκοτώθη ἀπὸ ἐκπυρσοκρότησι τοῦ κυνηγετικοῦ ἔπλου του. Ἦταν ἓνας εὐγενὴς καὶ ἐργατικὸς νέος, ὁ ἀδόκητος δὲ θάνατός του κατέθλιψε τότε τὴν μικρὴ κοινωνία Ἴσαρι - Χροῦσα καὶ περιχώρων.

Ἀπὸ τὸ Βοῖβόντα κατάγονται οἱ: Χαρ. Ἰ. Τίτσης, τ. ζωέμπορος, Ἄντ. Ἰ. Τίτσης ὑπάλληλος Λυρικῆς Σκηνῆς Ἀθηνῶν, Νικ. Ἰ. Τίτσης, ἀστυνομικὸς κλπ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ἀρκαδικὴ Ἐπετηρὶς (Τ. Κανδηλώρου) 1903, 1906.
- Ἀρχεῖον Ἀγωνιστῶν 1821 Ἐθν. Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν (Τμῆμα Χειρογράφων).
- Ἀρχεῖα Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας.
- Ἀρχεῖα Γενικὰ τοῦ Κράτους.
- Βλαχογιάννη Ἰ. Κλέφτες τοῦ Μοριᾶ.
- Βλαχογιάννη Ἰ. Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο.
- Γρηγοριάδη Ἀθαν., Ἱστορικαὶ Ἀλήθειαι.
- Δεληγιάννη Καν., Ἀπομνημονεύματα.
- Κόκκινου Διον. Ἱστορία Ἑλλήν. Ἐπαναστάσεως.
- Κολοκοτρώνη Θ. — Τερτσέτη, Ἄπαντα.
- Κ. Παπαρρηγοπούλου, Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδεία.
- Μέξα Β., Οἱ Φιλικοί.
- Πλαπούτα Δ., Ἀπομνημονεύματα.
- Παπανικολάου Κ. — Λεονάρδου Γ., Λεύκωμα Μεγαλοπολιτῶν.
- «Πελοποννησιακά».
- Σιώρη Ἀθ. Ἰωάν. «Ἀθ. Σιώρης, ὁ ἀγωνιστὴς τοῦ 21».
- Τρικούπη Σπ., Ἱστορία τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως.
- Φωτάκου, Ἀπομνημονεύματα.
- Ἰδιωτικὰ ἀρχεῖα, Ἐφημερίδες, Περιοδικὰ κ.λ.π.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	Σελ. 1
Μικρὸ Ἰσρααίικο Χρονικὸ	3
Χάρτης περιοχῆς Ἰσραὶ	9
Γεωγραφικὴ Θέσις — Τοπογραφία — Χωρογραφία	15
Διοικητικὴ Ἱστορία (Κοινότης Ἰσραὶ)	17
Μικρὰ Διοικητικὰ	19
ἸΣΡΑΪ : Παράδοσις καὶ Ἱστορία	19
— Πότε ἰδρύθη	20
— Ὁ πρῶτος οἰκισμὸς	21
— Προεπαναστατικοὶ Χρόνοι	21
— Μάχη στὸν Ἀγιολιά	22
— Καὶ ἄλλη μάχη	22
— Προεπαναστατικοὶ ἀγῶνες	24
— Ἱστορικὲς παραδόσεις	25
1821 : Ἰσρααῖοι Φιλικοὶ	26
— Ἰσρααῖοι ἀγωνισταὶ	27
— Ποῦ ἐπολέμησαν	28
— Ἡ ἡλικία τῶν ἀγωνιστῶν	28
— Ἡ ἐναρξὶς τῆς Ἐπαναστάσεως	29
— Μάχη Ἰσραὶ	33
— Ἱστορικὲς Παραδόσεις	33
— Στρατόπεδο τοῦ Ἰμβραήμ	34
— Ἄλλα γεγονότα	35
Ἰσρααῖοι Ἀγωνισταὶ τοῦ 1821	50
— Ἀξιωματικοὶ	56
— Ὑπαξιωματικοὶ	72
— Στρατιῶτες	76
Πόλεμοι 1912 — 1913, 1922, 1940 — 41	86
Ναοὶ καὶ ἱερεῖς	91
Πολιτικὴ Ἱστορία (Βουλευταί, Δήμαρχοι, Κοινοτάρχαι)	107
Σχολεῖα καὶ Ἐκπαιδευτικοὶ (Κατάλογος Ἰσραὶ. Ἐπιστημ.)	112
Τὸ Ἰσραὶ, Χρόνοι ἀκριῆς (Γρηγ. Καραλή)	117
Τὸ Ἰσραὶ ἀπὸ τὸ ἔτος 1906 — 1966 (Ἄ. Μποζιώτη)	124
Ἡ ζωὴ στὸ Ἰσραὶ, πρὸ καὶ μετὰ τὸ 1900 (Γρ. Καραλή)	129
Μετανάστευσις	140
— Ἡ μετανάστευσις τῶν Ἰσρααίων (Ἄρ. Κουτσουμάρη)	143
— Οἱ Ἰσρααῖοι τοῦ Ρίτσμον (Ἄπ. Ἰ. Δρακοπούλου)	151
— Κατάλογος τῶν Ἰσρααίων μεταναστῶν	154
— Στὸ Ἐσωτερικὸ	157
Ἄνδρ. Β. Μποζιώτης	162
Κλίμα — Ὑγεία — Ὅροι ζωῆς	166
Σύλλογος Ἰσρααίων Ἀθηνῶν	
Σύλλογος Ἰσρααίων Οὐάσιγκτων	

Ἰσραῖοι Ἐμποροὶ — Ἐπαγγελματίαι	»	168
Ἐπαγγέλματα καὶ καταστήματα στὸ Ἰσραὶ	»	169
Γεωργία, Κτηνοτροφία, Δάση, Κυνήγι	»	172
— Κυνηγοὶ καὶ κυνήγι στὸ Ἰσραὶ (Ἄν. Μποζιώτη)	»	179
Συγκοινωνία	»	184
Τὸ ἱστορικὸν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Δ.Σχολείου (Ἄν. Μποζιώτη)	»	187
Ἐμ. Ἰ. Βουζίκας	»	190
Ἄνδρ. Π. Μεντῆς	»	192
Μικρὰ Ἰσραήϊκα	»	193
Ἡ οἰκογένεια Εὐθ. Ἀνδριοπούλου	»	194
Ἐπίσκεψις στὸ Ἰσραὶ (Β. Κατσαντώνη)	»	198
Δημόσιες Ὑπηρεσίαι	»	199
Ἡ οἰκογένεια Ν. Καραλῆ	»	201
Τζῶν Ξέρον (Ξηρόκωστας)	»	204
Ἀπόφαισις κατὰ τῆς κλεψιάς (Ἄνέκδ. ἔγγραφο)	»	206
Ὁ Θ. Κολοκοτρώνης (μιὰ ἐπιστολή του ἀπὸ τὸ Ἰσραὶ)	»	206
Πῶς ἐγίνοντο οἱ ἐκλογές	»	208
Ὁ Ἑλ. Βενιζέλος ὁμιλεῖ στοὺς Ἰσραῖους	»	210
Ἡ Οἰκογένεια Σακελλαριάδη	»	211
Μιχ. Κίντζιος	»	214
Δύο δραματικὰ προεπαναστατικὰ γεγονότα στὸ Ἰσραὶ	»	215
Περιπέτεια Ἰσραῖων στὴν Καλαμάτα	»	217
Χρ. Ν. Σάρρας	»	218
Ἄνέκδοτα ἔγγραφα	»	219
Οἱ Καρμυραῖοι	»	222
Ἰσραήϊκο συμβόλαιον τοῦ 1842	»	223
Πορτραῖτα Ἰσραῖων	»	225
Οἱ Ἰσραῖοι τῆς Οὐάσιγκτων (Ν. Δελῆ - Κυριαζῆ)	»	236
Οἱ Ἰσραῖοι τοῦ Καναδά (Ν. Γ. Ντόρντα)	»	237
ΛΛΟΓΡΑΦΙΑ		
— Γάμοι καὶ γιορτὲς τοῦ παλίου καιροῦ	»	238
— Ἰσραήϊκες Ἱστορίαι (Β. Π. Ζιόμπολα)	»	247
— Ἱστορίαι, ἀνέκδοτα, τύποι	»	255
— Ἐνας πετροπόλεμος (Γρ. Καραλῆ)	»	258
— Ἰσραήϊκα τοπωνύμια	»	260
— Ἰσραήϊκα παρατσούκλια	»	260
— Σπάνια Ἰσραήϊκα ὀνόματα	»	261
— Σώγαμπροι... στὸ Ἰσραὶ	»	261
— Ἰσραήϊκο Γλωσσάριον (Ἰδιωμ. λέξεις)	»	262
— Παροιμίαι, γνῶμικὰ, προλήψεις κλπ.	»	265
Τὸ μέλλον τοῦ Χωριοῦ μας	»	268
— Τί πρέπει νὰ γίνῃ	»	269
— Τουριστικὸ ξενοδοχεῖον	»	269
— Κι ἄλλαι κατοικίαι	»	273
ΧΡΟΥΣΑ		
— Χρουσέϊκα	»	275
— Ὁ Σύλλογος Χρουσαίων	»	278
— Χρουσαῖοι Ἀγωνισταὶ (1821)	»	279
— Τὸ Χροῦσα, κατὰ τὴν παράδοσιν (Ἰ. Γ. Ἀντωνοπούλου)	»	280
— Τὸ Χροῦσα, κατὰ τὴν παράδοσιν (Ἰ. Γ. Ἀντωνοπούλου)	»	283
ΠΕΤΡΟΒΟΥΝΙ	»	285
ΑΡΧΟΝΤΑΣ	»	285